

šolskega praga raztresenih misli, pa da bi se bil v šoli popolnoma otresel takih skrbi, ki so me gotovo bolj mučile, kakor bi mučile poročeno učiteljico domače vsakdanje skrbi, ki se jih z veseljem otrese takoj po prestopu domačega praga. Tu bi me znal kdo opomniti: Da, da, če gre doma vse gladko. A koliko križev in nadlog je spojeno v zakonskem stanu za ženo. Pa za moža ne? Ali ne deli zakonski mož veselja in žalosti s svojo zakonsko polovico? Ali bo oče, soprog, učitelj v takih slučajih prost vseh skrbi v šoli? In če je to trajno? Zamore li pustiti službo? A njegov razred pri najboljši volji ne more uspevati kakor bi bilo želeti, medtem ko poročena učiteljica v takih slučajih da lahko slovo službi. Njen razred pa lahko uspeva po drugi čili moči. Neporočena učiteljica mora tudi vztrajati v službi in naj jo zadene karkoli in naj bo zaradi tega še tako raztresena v šoli, saj vendar nima nikogar, ki bi jo vzdrževal. A razred le trpi, naj že sama vztraja v šoli, ali naj jo od časa do časa nadomestuje druga učna oseba.

Amenil bi kdo: Če ravno bi šola uspevala ali vsaj na nikak način ne nazadovala, bi pa trpel dom toliko več.

To je pa stvar posamezne! Ali je res vsaka ženska ustvarjena za hišna opravila? Kar je eni v veselje, je drugi največja težava. Koliko bolezní, nervoznosti, sitnosti, trpljenja, ki ga mora največ ubogi mož prenašati, izvira iz tega, ker se zakonska žena sili delati to, kar ji ne prija in gre čez njene moči. Če dekla ne more zmagovati vseh hišnih opravil, zakaj pa bi jih mogla gospodinja in zraven še imeti skrbi, ki jih dekla nima. Če hoče gospodinja opravljati vsa hišna dela, mora brez drug-ga prepustiti otroka od časa do časa drugim, morda še celo šestletnemu bratcu ali sestrici. Zakaj bi pa učiteljica ne prepustila otroka zreli, za to odgovorni osebi? Saj vendar nobena gospodinja ne more neprenehoma paziti na dekle! Zakaj bi ji gospodinja-učiteljica bila vedno za petami! Ključev pa ne bi ji bilo treba ravno odstopiti, saj vendar vsaki učiteljici ostane toliko časa, da ga lahko posveti domačim skrbem. Svojih lastnih otrok pa tudi ne bo tako naveščana kot druge matere, ki jim kričijo venomer krog ušes. Z veseljem bo bivala v prostem času v njih sredini in jih odgojevala.

Nekateri se pa izpodtikajo nad nosečnostjo poročene učiteljice. Noseča učiteljica se vendar ne prikaže kar naenkrat na oder kot taka pred otroke. Saj to gre vendar tako naravno, tako polagoma, da se marsikakšnikrat še odrasli povprašujejo: Kje je ta ali ona imela tega otroka? Mali otroci se tedaj še ne zavedajo tega. Večji se ne zmenijo za to, saj je to vendar navadna, vsakdanja stvar, zakon narave. Rekel bo kdo: Pa ob času, ko ne more biti v šoli? Ne bo li trpel pouk? No, saj to ni tako pogostoma, recimo na dve leti enkrat, in morda še ta čas so lahko slučajno počitnice. Saj tudi marsikateri učitelj, učiteljica ima še po večkrat v letu dopust. Ona pa, ki bi imela pogostokrat in morda še bolehtne otroke, bi se gotovo od-povedala službi.

Razvidno je iz tega, da po odpravi celibata ne bi trpela ne šola ne dom, pač pa lahko bolje uspevala tu šola, tam dom, kakor bi imela poročena učiteljica veselje do ene ali druge dolžnosti.

S tem bi prišle učiteljice do pravice, a ženstvo bi se otreslo krivice!

Še nekaj o celibatu učiteljic.

Kolikor sem dosedaj že brala člankov o tem za nas učiteljice važnem vprašanju, nisem še našla dveh, ki bi se popolnoma strinjala. Piši tako, ni prav enim, piši drugače, ni prav drugim. N-hote se moram spominjati na mlinarja in njegovega sina, ko sta gnala osla na sejem. Vsem se ne more ustreči. Vsaka glava ima svojo pamet.

In ravno vprašanje o celibatu učiteljic je tako zamotano in tako individualno, da se ga naj še tako razmotriva od vseh mogočih strani, se bo težko dobil odgovor, ki bi bil vsem všeč.

Vsaka od nas živi v drugačnih razmerah. Vsaka ima razen svojih stanovskih dolžnosti tudi svoje privatne razmere, ki se ne dajo kar tako po tej ali oni šabloni urediti. In ravno te različne privatne razmere so ustvarile tudi različne individualnosti, ki različno čutijo in različno umevajo življenje. Da bi se torej temu ali onemu mnenju morale vse tovarišice brez-

pogojno ukloniti ter ga kot nezmotljivega sprejeti, bi bilo preveč zahtevano.

Ena tovarišica trdi, da je le tista učiteljica dobra vzgojiteljica, ki je sama mati. Druga to pobija. Katera trdi prav? Po mojem mnenju ne trdi ne ena ne druga popolnoma prav. Zakaj bi bila samo učiteljica-mati dobra vzgojiteljica?

Pedagogiko smo se vse učile, teorija nam je vsem znana, prakso nam daje šola. Da bi ravno učiteljice-matere bile vzele patent na to zmožnost, se mi zdi pretirano. Prakse na lastnih otrokih si pridobi vsaka druga mati več, kakor učiteljica, ker ta ima bore malo časa pečati se z njimi. Ali je poročena učiteljica boljša ali slabša od neporočene, nočem izreči nobene sodbe, ker v tem nimamo lastne izkušnje. O tem bi mogli lažje soditi naši nadzorniki. Mislim si pa, da se učiteljica-mati ne more z isto intenzivnostjo in brezskrbnostjo, kakor bi bilo treba, posvetiti šoli, ako ve, da je pustila doma malo, morda bolno dete mladi lahkomišljeni služkinji. Njene misli bodo nehote uhajale tja, kamor jo vleče njeno materino srce. Sicer pa naj ne reče spet katera, da diši to po denunciantstvu. Jaz nisem nobene imenovala. To je moje osebno mnenje.

Ravno tako imajo tudi neporočene učiteljice svoje skrbi in težave, mogoče v mladosti tudi kako muho, ki jim brenči okolo ušes ter moti njih misli, da ne morejo delati tako, kakor bi same rade. Tudi tukaj se bo marsikatera hudovala nad menoj, češ, da sem brezobzirna. Ali oprostite, saj smo vsi ljudje ter podvrženi več ali manj istim slabostim.

Ako si hočemo torej v tem vprašanju biti na jasnem, ga moramo skupno razmotrivati, pretresovati od vseh strani, brez razburjanja, brez pretiravanja. Ako bi pa jaz imela glasovati pri zakonodaji, bodite uverjene poročene in neporočene tovarišice, da bi nikdar ne glasovala zoper zakon. Zakaj neki? To bi bilo kratenje osebne svobode, kar bi se z našim modernim časom ne strinjalo. Le prostost naj se nam da, prostost. Katera se čuti dovolj močno prenašati težko breme zakonskega stanu ter vrhutega še odgovornost in dolžnosti svoje službe, naj se le moži. Ali zaradi tega ne bomo si poročene in neporočene kolegince v laseh zavoljo svojih vrlin. Le v tem se zedinimo, da dosežemo prostost, da smemo razpolagati s svojo osebo po svoji volji. Kateri se pa zdi dvojno breme pretežko, ji bodi na prosto dano, izbrati si to ali ono.

Katera si po dolgoletnem službovanju izbere zakonski stan, zakaj bi se ji to branilo? Saj je popolnoma naravno, ako hrepeni po opori za starost. Že Bog v raju je Adamu rekel, da človeku ni dobro samemu biti. Kar velja za Adama, mislim, da sme veljati tudi za Evo. Zato se jaz v tej točki strinjam s tovarišico Gregoričevno, ki zahteva penzijo. Zakaj bi je ne smele zahtevati? Saj plačujemo leta in leta odstotke za njo. Koliko učiteljic pa dočaka polne penzije? S tem ne zahtevamo nič nemogočega in nič krivičnega. Le oglejmo se po svetu! Koliko močnih, zdravih in razmeroma še mladih penzionistov ne srečamo! Le učiteljstvo naj svoje moči do mozga izčrpa, preden sme zahtevati počitka. Kaj ima posebno ženska od življenja, ako službuje vse svoje življenje? Smem reči: „vse svoje življenje“, ker po štiri-desetletnem službovanju, ako ga sploh doseže, je ravno zrela za — grob. Kaj ima potem od penzije? Kam so šli vsi odstotki, ki jih je leta in leta plačevala? Zato se mi ne zdi nič pretirano, ako zahtevamo brezpogojno penzioniranje, kadar se ta ali ona odloči zapustiti učiteljski stan.

Pri naših moških kolegih je že nekoliko drugače. Ako sam ne učaka penzije, jo uživa za njim njegova družina. Po smrti učiteljice pa ne dobi nihče nič. In vendar je tudi ona prispevala za penzijo kakor moški. Ker torej za njo nihče nič ne dobi, naj vsaj sama v življenju ima nekaj od svojega truda.

Prostost brez vsakega kratenja naših pravic bodi smoter, ki moramo za njim stremiti.

Kaj pa z izbero moža? Tudi o tem so mnenja različna. Koliko izbero imamo učiteljice v tem oziru same vemo. V mestu so šance že nekoliko boljše, ali na deželi nam ne ostaja kaj izbirati. Učiteljica na deželi je kakor evetica v pustinji. Nihče je ne vidi, nihče ne občuduje, nihče se z njo ne raduje. Čvete, vene, razpade ... in konec je vsega. Kaj je imela od življenja? In vendar je bila tudi ona mlada. Tudi ona je gledala poželjivo v svet ter si ustvarjala zlate gradove. Ali kruta realnost je

kakor slana pomorila vse njene ideale, strla v prah vse njene gradove.

Zakaj bi ne bilo ravno učiteljicam dovoljeno, uravnati si svoje življenje po svoji volji? Sempatja se dovoli kateri zakon, ako je bila ravno tako srečna, da je slučajno naletela na učitelja, ki je zaprosil njene roke. Ampak koliko je takih slučajev? Med 100 mogoče 10. Kaj pa ogromna večina drugih? Učiteljice na državnih šolah se smejo po svoji volji močiti. In kar je onim dovoljeno, zakaj je drugim zabranjeno?

Gospa x+y se zgraža nad mislijo, da bi učiteljica vzela moža, ki ne stoji na istem nivoju izobrazbe kakor ona sama. Nočem trditi ravno, da bi bilo za učiteljico vse dobro. Ali v sedanjih demokratskih časih nam učiteljicam tudi ni treba nositi tako visokega grebena. Moški se dandanes itak radi odtegujejo zakonu, in preden se ta ali oni odloči za mirno domačo ognjišče, dobro premisli in preračuni, in primerja to dekle z onim ter se navadno odloči za tisto, ki bo več prinesla. Kar se dote tiče, pa me učiteljice ne moremo konkurirati s trgovskimi, obrtniškimi, še celo ne z vsako kmetiško hčerjo. Če pa ta ali ona koleginja dobi srce, ki bije zanjo, zakaj bi se ga branila na ljubo praznim predsodkom? Če mož tadi nima visokodonečega naslova, je pa drugače pošten, dobrega srca ter kaže lastnosti, ki se da iz njih sklepati, da bo dober zakonski mož in skrben družinski oče, mu sme tudi učiteljica zaupati svojo prihodnost, če ima le take dohodke, da ji ne bo treba „stradati ter v raztrganih capah“ hoditi. Tembolje za njo, če ima še sama službo oziroma penzijo. Saj tudi v boljših in izobraženih krogih ni vse zlato, kar se svetli. Katera se pa z malim ne zadovolji, naj pričakuje več. Zato naj nikar ne obsoja tistih, ki niso njenega mnenja.

Glavna stvar je, da pridemo na jasno, kaj pravzaprav hočemo in kakih pravic zahtevamo za svoj stan. Dá naj se nam popolna svoboda, razpolagati s svojo prihodnostjo kakor nam drago. Prosta možnost ali penzija ob izstopu iz službe. To bodi naša zahteva. Namesto dolgega pisarenja semintja, se rajše enkrat odločimo in zahtevamo kaj! Oblasti nam ne bodo same ničesar ponujale. Z.

XLVI. REDNI OBČNI ZBOR

„Slovenske Matice“
se vrši v ponedeljek, dne 21. marca 1910. l., ob 8. uri zvečer v Ljubljani v veliki dvorani „Mestnega doma“.

GA S Z
Vrsta razpravam:

- 1.) Predsednikovogovora.
- 2.) Letno poročilo tajnikovo za dobo od 20. aprila 1909 do 15. marca 1910.
- 3.) Poročilo blagajnikovo o računskem sklepu za l. 1909. (Računski sklep in ostali računi so gg. društvenikom v pisarni na ogled in jim bodo pri obnem zboru samem tiskani na razpolago.)
- 4.) Volitev treh računskih presojevalcev (§ 9. lit a) društ. pravil).
- 5.) Poročilo blagajnikovo o proračunu za l. 1910.
- 6.) Dopolnilna volitev društvenega odbora.

Po § 12. al. 5. društvenih pravil izstopijo letos iz odbora gospodje: dr. Jos. Gruden, dr. Fran. Ilešič, Jos. Kostanjevec, Lavoslav Schwen-tner, Fr. Orožen, Rajko Perušek, dr. Janko Šleibinger, dr. Ivan Tavčar, dr. Jos. Tomi-nšek, dr. Fr. Zbašnik.

V odboru pa še ostanejo gg.: dr. Janko Bezjak, dr. Fr. Detela, Jak. Dimnik, Fr. Finžgar, E. Gangl, Fr. Govekar, Peter pl. Grasselli, A. Koblar, dr. Fr. Kos, dr. Drag. Lončar, Fr. Maselj, Fr. Milčinski, dr. Fr. Mohorič, dr. M. Murko, dr. M. Opeka, Luka Pintar, M. Pleteršnik, dr. L. Poljanec, dr. Lovro Požar, F. Seidl, A. Senekovič, dr. J. Sket, Ivan Sušnik, L. Svetec, S. Škrbine, Iv. Šubic, A. Trstenjak, J. Turk, dr. A. Ušenič-nik, V. Zupančič.

Vsaj 20 odbornikov mora praviloma bivati v Ljubljani, izstopivši smejo biti zopet izvoljeni.

Pri volitvah treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se vstevajo tudi lastnorčno podpisani volilni listki nenavzočih društvenikov.

7.) Posamezni nasveti in predlogi.

V Ljubljani, dne 11. marca 1910.

Blagajnik: Predsednik: Za tajnika:
Dr. Fr. Detela. Dr. Fr. Ilešič. Fr. Maselj.

Možitev tržaskih učiteljic.

Dne 10. t. m. so imele tržške učiteljice zopet sestanek, da zavzamejo svoje končno stališče glede poroke učiteljic. O tem sestanku smo dobili dvojce poročil. Priobčujemo jih neizpremenjeno. Prvo poročilo pravi:

Udeležba je bila pičila. Predlagala se je tov. Pakiževa kot predsednica, kar je bilo spre-jeto. Izvoljena predsednica je dala besedo tov. Sabadinovi. Ko je bila ta na kratko izjavila, da se je o predmetu dovolj pisalo in govorilo,

tako da vsaka ve, kaj hoče in kaj ji ljubše, je rekla, da sedaj nam ne ostane drugega kot glasovati o stvari. Predlagala je sledečo resolucijo:

„Slovenske učiteljice v trž. okolici so mnenja, da bi šola popolnoma nič ne trpela po poročenih učiteljicah, predlagajo tedaj, naj se le uvede zakon. Ker bi se pa le minimalen del učiteljic mogel okoristiti s to odredbo, ostale bi pa iz posebnih uvaževanja vrednih družinskih razmer ne mogle dalje služiti ali pa bi njih dom za-radil posebnih okolščin trpel, prosijo, naj se onim učiteljicam, ki bi ne mogle, oziroma ne hotele službovati po poroki, izplačuje neka od-škodnina v določenih obrokih v razmerju s službenimi leti, ali vsaj nikakor ne opusti dosedanje odločbe, da se namreč izplača neka, in sicer večja odpravnina kakor doslej onim učiteljicam, ki bi ne mogle ali ne hotele služ-bovati. V slučaju, da bi z uvedbo zakona imela odpasti ona odpravnina, prosijo, naj rajše ostane pri starem.“

Vnela se je živahna debata. Glasovalo se je potem za celo resolucijo obenem. Pri glasovanju se je pokazalo, da je 10 glasov proti in 8 za. Pokazala se je potreba glasovati o po-sameznih točkah. Glasovalo se je tedaj najprej, ali bi šola trpela ali ne po poročenih učiteljicah, Glasovalo je 10 učiteljic za to, da bi šola trpela, drugih 8, da ne bi. Ker je torej ta točka padla in je onih 10 učiteljic, ki so bile v opo-ziciji, trdilo, da vse druge tako že padejo samo ob sebi, se ni o ostalem glasovalo v tej obliki. Tov. Švigelova je predlagala, naj se da vsaki učiteljici svobodno roko, da ostane namreč v službi tudi po poroki ali pa dobi odškodnino, ako sama to želi. Glasovalo je 9 za to in 9 proti. Ker je tudi predsednica glasovala za, je bil ta predlog sprejet.

To glasovanje je pokazalo, da niso vse učiteljice za poroko, kakor je kdo doslej mislil, pa tudi da niso vse proti, kakor se je dalo sklepati po poročilu o prvem sestanku.

Ko se je tako rešila ta košljiva stvar in so se duhovi nekoliko pomirili, se je začelo razpravljati vprašanje o ročnih delih. Enoglasno se je sklenilo, storiti potrebne korake na kom-petentnem mestu, da se uvedejo posebne učiteljice ročnih del. Govorilo se je tudi o tem, naj se zahteva izenačenje plač z moškimi kolegi. In nazadnje se je sklenilo v oigled temu zadnjemu vprašanju pustiti za sedaj vsako akcijo glede vprašanja o strokovnih učiteljicah za ročna dela. Pozneje, ko se je večina učiteljic razšla, se je domislila ena zaostalih, da neka peticija, v kateri se govori med drugim tudi o izenačenju plač, leži že približno eno leto na magistratu nerešena. Z ozirom na to in pa ker o uvedenju posebnih strokovnih učiteljic ne odloča magistrat, ampak deželni šolski svet, so sklenile one zaostale učiteljice, delovati v smislu enoglasnega sklepa za uvedenje posebnih učiteljic za ročna dela. J.

* * *

Z druge strani nam poročajo:
Tržške učiteljice so imele 10. marca zopet sestanek glede možnosti. Navzočih je bilo 18 učiteljic. Predsedovala je tov. Pakiževa.

Koleginja S. je sestavila spomenico, za katero pa večina ni marala glasovati, in sicer zato ne, ker se je ta večina — ki je obstajala iz 10 učiteljic — protivila učiteljevanju po poroki. Vkljub temu je prišlo na glasovanje, naj bi magistrat dovolil zakon, oziroma naj bi učiteljice imele popolno svobodo. Ker nam z uvedenjem zakona odpade dosedanja odpravnina, je glasovalo za ta predlog le 7 učiteljic. Ko se je to glasovanje na željo predsednice vršilo še enkrat, je od stranke Gregoričeve pristopila k nasprotni stranki še ena učiteljica. Stranka večine pa je štela še vedno 9 glasov napram 8 v manjšini. Tedaj se je pa zgodilo — kar, upam, le po-motoma — nekaj, kar ne odgovarja društvenim pravilom. Predsednica je namreč štela tudi osebe, in sicer dvakrat, dasi ni imela pravice niti za en glas, ker si stranki nista bili po številu enaki. Da je temu resnica, evo podatkov:

Za učiteljevanje po poroki so glasovale

tov.: K., S., Š., G., V., Č., Č., Č.

Predsednica pa je zaključila sestanek o tem vprašanju, češ, da jih je z njenim glasom 10. Iz vsega tega je razvidno, da je stranka Gregoričeve močnejša in da sprejme zakon, ako ga magistrat uvede, le nevoljno, zlasti ako od-pade z njim odpravnina.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!